

PATATES RAPORU-2018

Patateste Sıfırlanan Gümrük Vergisi mi? Üretim mi?

Patates ülkemiz tarımsal üretiminde ve halkımızın beslenmesi içinde önemli bir yeri olan tarımsal ürünlerimizden biridir. Patates fiyatlarında görülen artışın giderilmesi için, üretimden kaynaklı sorunların giderilmesine yönelik adımlar atılması yerine, sorun tanzim satışlar yoluyla çözülmeye çalışıldı. İstenilen sonuçların alınamaması karşısında ithalat, yine çözüm için bir yöntem olarak benimsendi.

11 Mart 2019 tarihli Resmi Gazete de yayımlanan Cumhurbaşkanı Kararı ile 20 Nisan 2019 tarihine kadar ithal edilecek 200 bin ton patates için, %19.3 olan Gümrük Vergisi kaldırıldı. Türkiye'nin 2000-2018 yılları arasında yaptığı toplam patates ithalatı 72 bin ton oldu. Patates ithalatımız aynı dönemde hiçbir yıl 10 bin tonu geçmedi. 19 yıllık ithalat toplamının üç katı kadar patates ithal edilecek olması, tarımsal üretimimizin geldiği noktayı göstermesi açısından oldukça üzüntü verici.

TÜİK tarafından verileri açıklanmadığı için, 2018 yılı değerlendirilememekle birlikte, 2016 ve 2017 yıllarında patates fiyatları Yurt İçi Üretici Fiyatları Enflasyonunun altında kalmıştı. Bu durumun 2018 yılında da devam ettiği, üreticinin zarar etmesi nedeniyle patates ekmekten vaz geçtiği tahmin ediliyor. Bu konudaki ayrıntılı bilgilere raporumuz içinde yer alıyor.

Turfanda patates dikimi yapılan kıyı bölgelerimizde hasadın Nisan ayı içerisinde, yazlık patates dikimlerinin ise Nisan-Mayıs aylarında yapılacağı dikkate alındığında, ithal edilecek patateslerin üretimimize çok büyük olumsuz etkilerde bulunacağı açıktır. Çok sayıda üretici bu durum karşısında patates ekiminden vaz geçecek, yıl bitmeden daha fazla patates ithalatı ile karşı karşıya kalacaktır. Bu nedenle Tarım ve Orman Bakanlığının gecikmeksizin, çiftçilerimizi patates üretimine teşvik edecek anlamlı bir destekleme kararını açıklamalıdır.

İthalat, sorunların çözümü için bir yöntem olarak benimsenmeye devam ediliyor. 20 Nisan 2019 tarihine kadar ithal edilecek 200 bin ton patates için, %19.3 olan Gümrük Vergisi kaldırıldı. Türkiye'nin 2000-2018 yılları arasında yaptığı toplam patates ithalatı 72 bin ton oldu. Patates ithalatımız aynı dönemde hiçbir yıl 10 bin tonu geçmedi. 19 yıllık ithalat toplamının üç katı kadar patates ithal edilecek olması, tarımsal üretimimizin geldiği noktayı göstermesi açısından oldukça üzüntü verici.

TÜİK tarafından verileri açıklanmadığı için, 2018 yılı değerlendirilememekle birlikte, 2016 ve 2017 yıllarında patates fiyatları Yurt İçi Üretici Fiyatları Enflasyonunun altında kalmıştı. Bu durumun 2018 yılında da devam ettiği, üreticinin zarar etmesi nedeniyle patates ekmekten vaz geçtiği tahmin ediliyor. Bu konudaki ayrıntılı bilgilere raporumuz içinde yer alıyor.

Turfanda patates dikimi yapılan kıyı bölgelerimizde hasadın Nisan ayı içerisinde, yazlık patates dikimlerinin ise Nisan-Mayıs aylarında yapılacağı dikkate alındığında, ithal edilecek patateslerin üretimimize çok büyük olumsuz etkilerde bulunacağı açıktır. Çok sayıda üretici bu durum karşısında patates ekiminden vaz geçecek, yıl bitmeden daha fazla patates ithalatı ile karşı karşıya kalacaktır. Bu nedenle Tarım ve Orman Bakanlığının gecikmeksizin, çiftçilerimizi patates üretimine teşvik edecek anlamlı bir destekleme kararını açıklamalıdır.

ÖZET

- Ülkemizdeki üretimine 19. Yüzyılın sonlarında başlanmış olan patates, açlık ve yetersiz beslenme sorunlarının çözümüne katkı sağlayacak önemli bir üründür.
- Dünya patates üretiminin yarısına yakın kısmı insan tüketiminde taze olarak, geri kalan kısmı işlenmiş gıda ürünü, hayvan yemi, endüstriyel nişasta ve tohumluk olarak kullanılmaktadır.
- Patates üretimimiz 2000'li yıllara kadar önemli bir gelişme göstermiştir. Üretim 1999 yılında 6 milyon tona, ekilen alan 200 bin hektarın üzerine çıkmıştır. 2018 yılında 71 ilimizde 136 bin dekar alanda 4.55 milyon ton patates üretilmiştir. Üretimin %16'sı Niğde'de, %13'ü Konya'da, %10'u Afyonkarahisar'da gerçekleşmiştir.
- Patates tohumluk ihtiyacımız 500 bin ton civarında olup, bu miktarın %50'si üretilmektedir.
- 2018 yılında 262 bin ton patates ihraç edilirken, 22 bin ton patates ithal edilmiştir. Patates ihracatının %86'sının taze patates oluşturmaktadır. İhraç edilen taze patatesin %55'i Irak'a, %29'u Suriye'ye gönderilmiştir.
- Dünya patates üretimi 2017 yılında 388 milyon ton olmuştur. Dünya üretimin %25'ini Çin, %13'ünü Hindistan gerçekleştirmektedir.
- Dünya patates dış ticaretine konu patatesler taze ve dondurulmuş formlardaki ürünlerdir. Dünya patates ticaret hacmi 2016 yılında miktar olarak 40 milyon ton, parasal değer olarak 20 milyar \$ büyüklüğe sahiptir.
- Dünya ticaretine konu donmuş patatesin 2016 yılında ortalama ton fiyatı 892 \$, taze patatesin ise 319 \$ olmuştur.
- 2016 yılında Dünya donmuş patates ihracatının büyüklüğü 6.56 milyar dolar olmuştur. Dünya donmuş patates ihracatının %80'i Belçika, Hollanda, ABD ve Kanada tarafından gerçekleştirilmiştir.
- Donmuş patates ithalat değeri 2016 yılında 6.6 milyar dolarlık bir büyüklüğe sahiptir. ABD donmuş patates ithalatına 809 milyon dolar ödemiştir.
- Dünya taze patates ihracat değeri 2016 yılında 3.81 milyar dolar olmuştur. Taze patates ihracatının %53'ü Fransa, Almanya, Hollanda ve Belçika tarafından gerçekleştirilmiştir. Taze patates ithalat değeri 2016 yılında 4.11 milyar dolarlık bir büyüklüğe sahiptir. Belçika, Almanya ve Hollanda 2016 yılında taze patates ithalatına 1 milyar dolar ödemiştir.
- Patates siğili, üretimimizi etkileyen önemli bir hastalıktır. 25 ilimizde hastalığın görüldüğü 142 bin dekara alanda karantina tedbirleri kapsamında patates ekimi yasaklanmıştır.
- Patates üretiminde sürdürülebilir bir üretim için tarım destekleri ile üretimin planlaması, piyasayı düzenleyici önlemler alınarak aşırı fiyat artışları veya düşüşünün önlenmesi gerekir.

PATATES ÜRETİMİ

Amerika kıtasının keşfinden sonra Avrupa'ya İspanyollar tarafından getirilmiş ürünlerden biri olan patatesin ülkemizdeki üretimine 19. Yüzyılın sonlarında Sakarya civarında başlanmıştır. Açlık ve yetersiz beslenme sorunlarının çözümüne katkı sağlayacak bir ürün olarak görülen patatesin bu özelliğine dikkat çekmek isteyen Birleşmiş Milletler Tarım ve Gıda Örgütü (FAO) 2008 yılını "Dünya Patates Yılı" ilan etmişti. Patates gittikçe artan dünya nüfusunun gıda güvencesinin sağlanmasında, farklı kullanım ve yararlanma özellikleri ile önemli bir üründür.

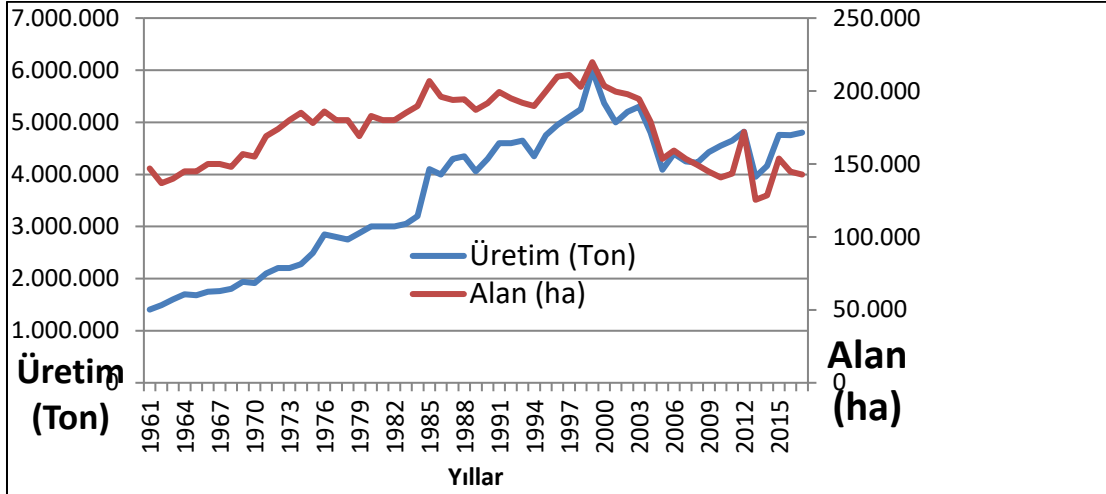
Dünya patates üretiminin yarısına yakın kısmı insan tüketiminde taze olarak değişik formlarda (fırında pişirme, haşlama, kızartma) yemeklik olarak tüketilmektedir. Geri kalan kısmı ise işlenmiş gıda ürünü (dondurulmuş parmak patates ve cips), hayvan yemi, endüstriyel nişasta ve tohumluk olarak kullanılmaktadır. Patatesin nişasta yönünden zengin olan kabukları ve işlendikten sonra kalan diğer değersiz atıklarından sıvılaştırılarak, etanol üretimi amacıyla yararlanılmaktadır.

Ülkemizdeki patates üretimi 2000'li yıllara kadar önemli bir gelişme göstermiştir. Üretim 1999 yılında 6 milyon tona, ekilen alan 200 bin hektarın üzerine çıkmışsa da, son yıllarda üretim 150 bin hektardan daha küçük bir alanda, 5 milyon tonun altında gerçekleşmektedir. Bu azalışta patates siğil olarak adlandırılan hastalığın etkisi bulunmaktadır. İlk kez 2001 yılında Ordu'da saptanan hastalık zamanla, patates tarımının yoğun yapıldığı Orta Anadolu Bölgesi'ndeki birçok ilde de görülmüştür.

Çizelge-1 Patates Üretimimiz

Yıl	Üretim (Ton)	Alan (ha)	Yıl	Üretim (Ton)	Alan (ha)	Yıl	Üretim (Ton)	Alan (ha)
1961	1.405.000	147.000	1981	3.000.000	180.000	2001	5.000.000	199.673
1962	1.489.000	136.900	1982	3.000.000	180.000	2002	5.200.000	197.744
1963	1.600.000	140.000	1983	3.050.000	185.000	2003	5.300.000	194.443
1964	1.700.000	145.000	1984	3.200.000	189.763	2004	4.800.000	178.900
1965	1.680.000	145.000	1985	4.100.000	206.910	2005	4.090.000	153.448
1966	1.750.000	150.000	1986	4.000.000	195.980	2006	4.397.305	159.278
1967	1.760.000	150.000	1987	4.300.000	193.933	2007	4.246.207	153.613
1968	1.805.000	148.000	1988	4.350.000	194.223	2008	4.225.168	149.327
1969	1.936.000	156.800	1989	4.060.000	187.000	2009	4.425.439	144.629
1970	1.915.000	155.000	1990	4.300.000	191.650	2010	4.548.383	140.685
1971	2.100.000	169.000	1991	4.600.000	199.434	2011	4.648.081	143.441
1972	2.200.000	174.000	1992	4.600.000	194.877	2012	4.821.937	171.976
1973	2.200.000	180.000	1993	4.650.000	191.899	2013	3.955.294	125.434
1974	2.275.000	185.000	1994	4.350.000	189.800	2014	4.166.000	128.392
1975	2.490.000	178.000	1995	4.750.000	199.826	2015	4.760.000	153.802
1976	2.850.000	186.000	1996	4.950.000	209.963	2016	4.750.000	144.706
1977	2.800.000	180.000	1997	5.100.000	210.900	2017	4.800.000	142.851
1978	2.750.000	180.000	1998	5.250.000	202.789	2018*	4.550.000	135.937
1979	2.870.000	169.000	1999	6.000.000	219.800	*TUIK		
1980	3.000.000	183.000	2000	5.370.000	203.593	Kaynak; FAOStat		

Üretim artışında, ekim yapılan alanların artması yanında, 1960'lı yıllardan günümüze kadar verimde üç katı geçen artış olmasının etkisi bulunmaktadır.

Grafik-1 Patates Üretimimiz ve Ekim Alanları

2018 yılı verilerine göre patates üretimi yapılan 71 ilimizde, 493 tonluk tatlı patates üretimi hariç olmak üzere, toplam 4.55 milyon ton patates üretilmiştir.

Çizelge-2 İllere Göre Patates Üretimimiz (Ton)

İl	2014	2015	2016	2017	2018	2018%
Niğde	618.853	674.773	892.297	835.200	732.188	16,09
Konya	509.188	493.748	549.802	567.076	611.957	13,45
Afyonkarahisar	301.579	434.929	476.900	473.016	455.352	10,01
Kayseri	285.770	287.835	305.470	351.270	385.913	8,48
İzmir	391.347	407.745	367.706	396.130	330.143	7,26
Nevşehir	218.952	301.039	255.773	249.626	269.620	5,93
Adana	206.120	219.221	221.397	241.196	219.076	4,81
Aksaray	239.728	242.302	210.959	207.810	202.371	4,45
Sivas	171.663	263.167	202.524	182.149	169.737	3,73
Bolu	280.735	249.603	226.919	164.778	150.327	3,30
Bitlis	132.504	212.490	163.992	154.696	150.043	3,30
Erzurum	83.490	78.516	72.173	75.708	85.729	1,88
Hatay	51.802	70.231	109.961	148.858	71.145	1,56
Tokat	69.815	70.764	67.902	72.542	61.385	1,35
Diğer	604.454	753.637	626.225	679.945	655.014	14,40
Toplam	4.166.000	4.760.000	4.750.000	4.800.000	4.550.000	100,00

Kaynak: TÜİK

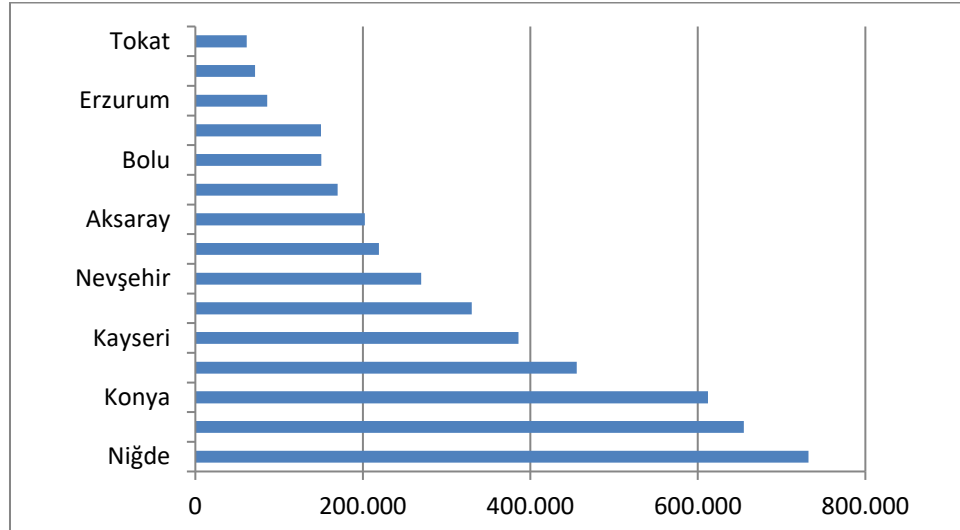
Patates üretiminin %70'i, en fazla üretim yapılan Niğde, Konya, Afyonkarahisar, Kayseri, İzmir, Adana, Nevşehir ve Sivas'ın içinde yer aldığı sekiz ilimizde gerçekleşmiştir.

Patates ekimi yapılan alan 2017 yılına göre yaklaşık %5 azalmıştır. En fazla üretim yapılan sekiz ilimiz, ekim yapılan alanların %63'üne sahiptir. Patates ekim alanlarının ¼'ü Niğde ve Konya'da bulunmaktadır.

Çizelge-3 İllere Göre Patates Ekim Alanlarımız (da)

İl	2014	2015	2016	2017	2018	2018%
Niğde	179.660	227.466	237.851	234.590	202.990	14,93
Konya	121.257	126.780	135.824	138.269	148.333	10,91
Afyonkarahisar	83.426	149.424	139.956	129.131	129.925	9,56
Kayseri	71.300	77.007	84.931	91.106	100.028	7,36
İzmir	105.900	114.671	104.974	111.665	93.804	6,90
Adana	57.180	58.011	61.306	65.976	64.033	4,71
Nevşehir	49.610	69.901	58.856	61.085	62.118	4,57
Sivas	62.820	76.702	69.434	60.229	59.202	4,36
Aksaray	69.450	69.425	66.854	58.350	55.300	4,07
Bolu	84.461	90.422	84.603	59.876	54.508	4,01
Bitlis	37.170	53.859	45.159	43.960	42.305	3,11
Erzurum	35.031	33.244	31.293	34.326	35.124	2,58
Hatay	17.490	16.927	26.513	35.041	19.169	1,41
Tokat	29.890	29.236	28.282	28.616	24.291	1,79
Diğer	292.387	345.712	272.736	276.615	268.243	19,73
Toplam	1.297.032	1.538.787	1.448.572	1.428.835	1.359.373	100,00

Kaynak: TÜİK

Grafik-2 İllere Göre Patates Üretimimiz (2018)

Patates üretiminde tohumluk olarak yumrular kullanılmakta olup, kullanılan tohumluk miktarı yumruların iriliği ve dikim sıklığına bağlı olarak dekara 250-600 kg arasında farklılık gösterebilmektedir. Patates tohumluk üretimi, görülen hastalıkların da etkisi ile sertifikalı tohum kullanımının öneminin anlaşılması nedeni ile sürekli bir artış içindedir. 2002 yılından günümüze kadar patates tohumluk üretimimiz 10 kattan fazla artmış olmakla birlikte, ihtiyacımızın oldukça gerisindedir.

Çizelge-4 Patates Tohumluk Üretimi Miktarı (Ton)

YIL	Miktar (Ton)	YIL	Miktar (Ton)
2002	21.375	2010	70.654
2003	27.885	2011	96.295
2004	45.870	2012	185.485
2005	63.901	2013	150.908
2006	75.138	2014	163.269
2007	44.919	2015	175.397
2008	45.651	2016	231.592
2009	58.877	2017	258.180

Kaynak; BÜGEM

Ülkemizde 140 bin hektarda patates üretimi yapıldığı kabul edilirse, dekara 350 kg ortalama tohumluk kullanılması halinde, tohumluk ihtiyacımız 500 bin ton kadardır.

Dünya patates üretimi incelendiğinde, 2017 yılında 388 milyon ton üretim yapıldığı görülmektedir. Dünya patates üretiminin ¼'ü Çin tarafından gerçekleştirilmektedir. Ülkemiz 2017 yılında Dünya patates üretiminde %1,24'lük payı ile 14 üncü sırada yer almıştır.

Çizelge-5 Dünya Patates Üretimimi (ton)

Ülkeler	1961	1980	2000	2010	2015	2016	2017	2017%
Çin	12.907.173	25.896.072	66.318.167	81.594.188	94.916.682	95.706.650	99.205.580	25,56
Hindistan	2.719.000	8.326.600	25.000.100	36.577.300	48.009.000	43.417.000	48.605.000	12,52
Rusya	-	-	29.464.801	21.140.539	33.645.799	31.107.797	29.589.976	7,62
Ukrayna	-	-	19.838.100	18.705.000	20.839.270	21.750.290	22.208.220	5,72
ABD	13.305.000	13.785.000	23.293.964	18.350.034	20.012.720	20.022.070	20.017.350	5,16
Almanya	29.945.536	17.146.192	13.192.951	10.143.090	10.370.200	10.772.100	11.720.000	3,02
Bangladeş	343.408	917.120	2.933.000	7.930.000	9.254.285	9.474.099	10.215.957	2,63
Polonya	45.203.008	26.390.544	24.232.376	8.448.180	6.313.669	8.872.445	9.171.733	2,36
Hollanda	3.719.681	6.266.641	8.227.000	6.843.529	6.651.692	6.534.338	7.391.881	1,90
Fransa	14.331.130	6.617.800	6.440.483	6.622.043	7.119.837	6.834.680	7.342.203	1,89
Belarus	-	-	8.717.800	7.831.111	5.995.298	5.984.069	6.414.755	1,65
Birleşik Krallık	6.811.000	7.105.000	6.636.000	6.056.000	5.644.000	5.395.000	6.218.000	1,60
İran	300.000	1.338.500	3.658.035	4.275.001	5.140.623	4.995.327	5.102.342	1,31
Türkiye	1.405.000	3.000.000	5.370.000	4.548.383	4.760.000	4.750.000	4.800.000	1,24
Peru	1.243.666	1.511.933	3.274.860	3.814.373	4.704.976	4.514.239	4.776.294	1,23
Cezayir	244.300	590.600	1.207.690	3.300.312	4.539.577	4.758.137	4.606.403	1,19
Belçika	-	-	2.921.900	3.455.800	3.689.994	3.402.787	4.416.665	1,14
Kanada	2.012.000	2.477.507	4.576.955	4.416.045	4.328.423	4.323.524	4.410.829	1,14
Mısır	392.383	1.213.887	1.769.910	3.643.217	4.955.445	4.113.441	4.325.478	1,11
Pakistan	111.800	448.500	1.868.400	3.141.500	3.997.579	3.974.248	4.142.399	1,07
Diğer	135.565.284	117.499.964	63.875.898	71.819.392	71.744.646	73.606.484	73.568.190	18,95
Toplam	270.552.196	240.495.788	322.775.223	332.594.353	376.577.033	374.252.075	388.190.675	100,00

Kaynak; FAOStat

PATATES DIŞ TİCARETİMİZ

Üretim miktarımız dikkate alındığında, patates dış ticaret miktarımız oldukça düşük düzeydedir. 2018 yılında patates ithalatımız 22 bin ton olurken, ihracatımız 262 bin ton olmuştur.

Çizelge-6 Patates Dış Ticareti

YIL	PATATES İHRACAT		PATATES İTHALAT	
	Miktar (Kg)	Değer (\$)	Miktar (Kg)	Değer (\$)
2014	13.598.861	4.383.437	28.598.465	21.780.278
2015	13.533.535	1.567.359	46.812.829	28.703.517
2016	191.970.090	23.454.182	29.233.220	20.338.014
2017	205.378.938	27.795.763	17.389.771	11.396.907
2018	261.647.501	26.656.192	21.931.891	14.977.966

Kaynak; TUIK

Patates ihracatımızın tamamına yakın kısmı taze patates olarak gerçekleştirilmektedir. 2018 yılında ihraç edilen patateslerin %95'ini taze patates oluşturmuştur.

Çizelge-7 Patates İhracatımız

İhracat Kg	2014	2015	2016	2017	2018	2018%
Patates (taze)	10.404.600	13.283.067	190.655.784	200.487.842	247.522.489	94,60
Dondurulmuş	59.621	250.468	477.551	140.046	81.491	0,03
Tohumluk	3.134.640	0	833.020	4.751.050	14.026.283	5,36
Tatlı patates	0	0	3.735	0	17.238	0,01
Toplam	13.598.861	13.533.535	191.970.090	205.378.938	261.647.501	100,00

Kaynak; TUIK

Patates ihracatına değer açısından bakıldığında, taze patatesin %86, tohumluk patatesin %14'lük bir paya sahip olduğu görülmektedir.

Çizelge-8 Patates İhracat Değeri (\$)

	2014	2015	2016	2017	2018	2018%
Patates (Taze)	2.188.454	1.427.181	22.732.169	26.324.408	22.893.541	85,88
Dondurulmuş	85.950	140.178	328.003	76.658	67.855	0,25
Tohumluk	2.109.033	0	392.949	1.394.697	3.685.337	13,83
Tatlı Patates	0	0	1.061	0	9.459	0,04
Toplam	4.383.437	1.567.359	23.454.182	27.795.763	26.656.192	100,00

Kaynak; TUIK

2018 yılında ihraç edilen patatesin %55'i Irak'a, %29'u Suriye'ye gönderilmiştir. Yapılan ihracatta her iki ülkenin içinde bulunduğu kaotik durumun yarattığı üretim sorununun etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Çizelge-9 Taze Patates İhracatı Yaptığımız Ülkeler (Kg)

Ülke	2014	2015	2016	2017	2018	2018%
Irak	4.957.786	8.664.775	40.037.743	91.237.339	135.813.625	54,87
Suriye	1.155.063	851.213	100.746.831	67.003.462	72.207.865	29,17
Azerbaycan	3.978.135	1.611.170	1.949.290	13.786.628	16.570.840	6,69
Gürcistan	125.000	1.919.189	26.579.775	14.336.170	13.293.950	5,37
BAE	-	-	10.120.460	3.134.710	3.760.792	1,52
Diğer	188.616	236.720	11.221.685	10.989.533	5.875.417	2,37
Toplam	10.404.600	13.283.067	190.655.784	200.487.842	247.522.489	100,00

Kaynak; TÜİK

Patates tohumluğu ihracatımızın tamamına yakın denebilecek kısmı Azerbaycan'a yapılmaktadır.

Çizelge-10 Patates Tohumluğu İhracatı Yaptığımız Ülkeler (Kg)

Ülke	2014	2015	2016	2017	2018	2018%
Azerbaycan	3.059.640	-	605.900	3.751.050	12.938.240	92,24
Irak	-	-	-	-	1.000.000	7,13
Toplam	3.134.640	0	833.020	4.751.050	14.026.283	100,00

Kaynak; TÜİK

Patates ithalatımızın %85'ini tohumluk patates oluşturmuştur. Taze patates ithalatının, toplam patates ithalatı içindeki payı %14 kadardır.

Çizelge-11 Patates İthalatımız

İthalat Kg	2014	2015	2016	2017	2018	2018%
Patates (taze)	9.562.715	7.810.103	2.749.134	997.868	2.983.525	13,60
Dondurulmuş	1.000	493.000	7.425	0	0	0,00
Tatlı patates	27.300	69.906	90.341	136.938	202.692	0,92
Tohumluk	19.007.450	38.439.820	26.386.320	16.254.965	18.745.674	85,47
Toplam	28.598.465	46.812.829	29.233.220	17.389.771	21.931.891	100,00

Kaynak; TÜİK

Patates ithalatına değer açısından bakıldığında, taze patatesin %5, tohumluk patatesin %94'lük bir paya sahip olduğu görülmektedir.

Çizelge-12 Patates İthalat Değeri (\$)

	2014	2015	2016	2017	2018	2018%
Patates (Taze)	5.112.082	4.399.741	978.402	428.188	765.126	5,11
Dondurulmuş	606	82.459	4.450	0	0	0,00
Tohumluk	16.631.677	24.162.491	19.285.929	10.856.695	14.087.041	94,05
Tatlı Patates	35.913	58.826	69.233	112.024	125.799	0,84
Toplam	21.780.278	28.703.517	20.338.014	11.396.907	14.977.966	100,00

Kaynak; TÜİK

Taze patates ithalatı

Taze patates ithalatının tamamına yakın kısmı geçmiş yıllarda KKTC'den yapılırken, 2018 yılında Suriye'den 2 bin tonun üzerinde taze patates ithalatı yapılmıştır. Ancak Suriye'den ithal edilen patatesle ilgili olarak, dönemin Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekçi tarafından, fiyatlardaki artış nedeni ile Suriye'den 4 bin ton patates ithal edildiği açıklanmıştı. Suriye'de Türkiye'nin kontrolündeki bölgeden geldiği belirtilen patates miktarının, TÜİK rakamları ve

Bakan Zeybekçi'nin açıklamalarındaki ile farklılık göstermesi, bu ithalatın gerçekleşip gerçekleşmediği veya kayıtlara girip girmediği konusunda soru işaretleri oluşturmaktadır.

Çizelge-13 Patates İthalatı Yaptığımız Ülkeler (Kg)

Ülke	2014	2015	2016	2017	2018	2018%
Suriye	0	0	0	0	2.148.805	72,02
KKTC	9.562.715	7.810.103	2.749.134	972.368	578.820	19,40
Gürcistan	0	0	0	25.500	76.900	2,58
Azerbaycan	0	0	0	0	25.000	0,84
Diğer					154.000	5,16
Toplam	9.562.715	7.810.103	2.749.134	997.868	2.983.525	100,00

Kaynak; TUİK

Öte yandan 2018 yılında Suriye'ye 72 bin ton patates ihraç edildiği, Türkiye'nin günlük patates tüketiminin 12 bin ton olduğu (yıllık üretim/365) dikkate alındığında, bu kadar küçük miktardaki bir ithalatın piyasayı ne şekilde etkileyebileceği anlaşılır değildir. 2018 yılında Suriye ile olan patates dış ticaretine aylık olarak bakıldığında karşımıza aşağıdaki tablo çıkmaktadır.

Çizelge-14 Suriye ile Yapılan Patates Dış Ticareti (Kg)

2018	İHRACAT			İTHALAT		
	Miktarı (Kg)	Toplam Değer (\$)	Kg Değeri (\$)	Miktarı (Kg)	Toplam Değer (\$)	Kg Değeri (\$)
Ocak	146.700	25.459	0,17	0	0	
Şubat	3.792.230	491.633	0,13	0	0	
Mart	903.800	98.233	0,11	0	0	
Nisan	478.790	38.019	0,08	0	0	
Mayıs	347.600	28.203	0,08	0	0	
Haziran	16.670	1.668	0,10	570.175	135.406	0,24
Temmuz	0	0		1.578.630	373.770	0,24
Ağustos	2.376.161	144.120	0,06	0	0	
Eylül	13.035.715	718.604	0,06	0	0	
Ekim	22.202.296	1.578.268	0,07	0	0	
Kasım	17.050.883	1.331.765	0,08	0	0	
Aralık	11.857.020	1.029.969	0,09	0	0	
Toplam	72.207.865	5.485.941	0,08	2.148.805	509.176	0,24

Kaynak; TUİK

2018 yılında Suriye'ye tonu 80 dolardan patates ihracatı yapılırken, Haziran ve Temmuz aylarında Suriye'den tonu 240 dolardan ithalat yapılmıştır. Bu verilerde ilginç olan başka bir nokta ise Dünya patates ihracatında 1 ton patatesin ortalama fiyatınının 2012 yılında 309 \$, 2013 yılında 376 \$, 2014 yılında 344 \$, 2015 yılında 298 \$ ve 2016 yılında 301 \$ olarak, 300 \$ civarında seyir izlemiş olmasıdır.

2018 yılında 13 bin tonluk patates tohumu ihracatına karşılık, 19 tonluk ithalat yapılmıştır.

Çizelge-15 Patates Tohumluğu İthalatı Yaptığımız Ülkeler (Kg)

Ülke	2014	2015	2016	2017	2018	2018%
Hollanda	9.940.675	17.012.616	14.375.790	8.098.418	10.122.738	54,00
Fransa	3.223.025	9.294.475	4.734.203	3.445.900	3.869.825	20,64
Almanya	2.907.240	5.138.040	4.097.279	2.659.954	2.253.925	12,02
Birleşik Krallık	1.554.124	4.075.411	1.882.008	1.025.000	1.873.000	9,99
Diğer	1.382.386	2.919.278	1.297.040	1.025.693	626.186	3,34
Toplam	19.007.450	38.439.820	26.386.320	16.254.965	18.745.674	100,00

Kaynak; TÜİK

Patates tohumu ithalatımızın yarısı Hollanda'dan gerçekleşmiştir. Patates tohumu ithalatı, patates tohumu üretimimizin %10'undan düşük bir seviyededir.

DÜNYA PATATES TİCARETİ

Dünya patates dış ticaretine konu patatesler taze ve dondurulmuş formlardaki ürünlerdir. Dünya patates ticaret hacmi 2016 yılında miktar olarak 40 milyon ton, parasal değer olarak 20 milyar \$ büyüklüğe sahiptir.

Çizelge-16 Dünya Patates Ticareti

YILLAR	İhracat Miktarı (Bin Ton)		İhracat Değeri (Milyon \$)		İthalat Miktarı (Bin Ton)		İthalat Değeri (Milyon \$)	
	Taze	Donmuş	Taze	Donmuş	Taze	Donmuş	Taze	Donmuş
2012	11.105	6.300	3.426	5.753	12.091	6.026	3.845	5.886
2013	12.218	6.323	4.593	6.441	13.033	6.213	5.099	6.642
2014	11.799	6.527	4.059	6.449	12.230	6.397	4.367	6.663
2015	11.416	6.920	3.407	5.940	11.956	6.723	3.720	6.166
2016	11.940	7.352	3.808	6.561	12.598	7.045	4.114	6.598

Kaynak; FAOStat

Dünya donmuş patates ihracatının %80'i Belçika, Hollanda, ABD ve Kanada tarafından gerçekleştirilmektedir. 2016 yılında patates üretimi 4.416.665 ton olan Belçika, bu miktarın yaklaşık yarısı kadar, 2.090.858 ton donmuş patates ihraç etmiştir.

Çizelge-17 Dünya Donmuş Patates İhracat Miktarı (ton)

Ülkeler	2012	2013	2014	2015	2016	2016%
Belçika	1.590.493	1.644.409	1.800.225	2.029.618	2.090.858	28,44
Hollanda	1.458.568	1.460.539	1.467.562	1.603.255	1.794.381	24,41
ABD	959.011	954.191	971.862	953.366	1.027.693	13,98
Kanada	880.979	924.475	930.691	970.809	988.559	13,45
Almanya	289.855	262.046	279.733	327.869	335.808	4,57
Fransa	357.721	328.127	332.391	334.179	325.739	4,43
Arjantin	129.855	173.573	146.293	151.370	188.987	2,57
Polonya	154.596	177.665	168.730	160.116	169.174	2,30
Diğer Ülkeler	506.667	428.890	458.163	420.608	456.628	6,21
Toplam	6.300.342	6.323.146	6.527.491	6.919.713	7.351.933	100,00

Kaynak; FAOStat

2016 yılında Dünya donmuş patates ihracatının büyüklüğü 6.56 milyar dolar büyüklüğe ulaşmıştır. Hollanda'nın donmuş patates ihracat miktarı Belçika'dan az olmasına karşın, ihracat değeri daha fazla olmuştur.

Çizelge-18 Dünya Donmuş Patates İhracat Değeri (Bin \$)

Ülkeler	2012	2013	2014	2015	2016	2016%
Hollanda	1.331.183	1.496.689	1.476.374	1.363.901	1.603.740	24,44
Belçika	1.249.587	1.529.935	1.571.008	1.401.523	1.572.038	23,96
ABD	1.069.852	1.086.490	1.109.711	1.074.680	1.152.866	17,57
Kanada	868.698	913.780	916.089	905.886	916.351	13,97
Fransa	342.106	362.563	367.906	304.114	321.855	4,91
Almanya	234.377	254.003	260.770	237.141	263.416	4,01
Arjantin	145.095	210.608	178.119	157.019	178.772	2,72
Polonya	126.830	153.822	142.086	114.064	128.005	1,95
Diğer Ülkeler	385.473	432.616	426.878	381.904	424.039	6,46
Toplam	5.753.201	6.440.506	6.448.941	5.940.232	6.561.082	100,00

Kaynak; FAOStat

Dünya taze patates ihracat miktarı 2016 yılında 12 milyon ton olmuştur. Taze patates ihracatının %53'ü Fransa, Almanya, Hollanda ve Belçika tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çizelge-19 Dünya Taze Patates İhracat Miktarı (ton)

Ülkeler	2012	2013	2014	2015	2016	2016%
Fransa	1.984.730	1.909.669	1.904.746	1.949.157	1.846.822	15,47
Almanya	1.972.914	2.195.131	1.609.751	1.693.080	1.840.718	15,42
Hollanda	1.693.892	1.778.061	1.741.528	1.515.170	1.626.368	13,62
Belçika	911.044	914.582	1.042.781	955.195	974.157	8,16
Kanada	408.046	464.162	518.728	458.998	541.690	4,54
ABD	447.590	477.169	421.922	411.666	489.198	4,10
Çin	358.419	298.877	540.280	398.743	409.911	3,43
Mısır	262.985	427.907	599.540	554.891	407.974	3,42
Pakistan	301.594	488.114	153.715	464.734	397.223	3,33
Belarus	47.302	87.818	207.958	300.850	297.496	2,49
İspanya	252.816	240.617	244.117	288.911	281.397	2,36
Birleşik Krallık	287.623	288.459	271.228	268.593	270.082	2,26
İsrail	210.935	250.448	259.205	246.023	222.756	1,87
Rusya	27.833	40.472	38.141	164.061	221.469	1,85
Hindistan	115.712	165.855	300.117	207.853	220.223	1,84
Türkiye	91.704	316.979	13.539	13.283	191.489	1,60
Danimarka	175.783	177.995	175.956	163.379	162.671	1,36
Lübnan	98.509	192.143	234.408	145.549	134.674	1,13
İtalya	121.807	145.861	99.234	105.051	133.203	1,12
Diğer	1.333.275	1.358.018	1.422.394	1.110.542	1.270.978	10,64
Toplam	11.104.513	12.218.337	11.799.288	11.415.729	11.940.499	100,00

Kaynak; FAOStat

Dünya taze patates ihracat değeri 2016 yılında 3.81 milyar dolar olmuştur. Belçika'nın ihracat miktarı Kanada, Çin ve ABD'nin yaklaşık iki katı olmasına karşın, ihracat değeri bu ülkelere yakın miktarda olmuştur.

Çizelge-20 Dünya Taze Patates İhracat Değeri (Bin \$)

Ülkeler	2012	2013	2014	2015	2016	2016%
Hollanda	707.501	923.834	781.623	602.367	676.869	17,77
Fransa	513.813	754.636	517.952	459.086	599.154	15,73
Almanya	335.923	540.518	335.186	280.987	357.024	9,38
Kanada	161.518	181.081	200.206	180.183	227.849	5,98
Çin	132.542	127.863	272.102	227.670	226.633	5,95
Belçika	162.848	238.274	198.000	168.011	210.148	5,52
ABD	204.695	216.497	200.088	183.506	204.423	5,37
Mısır	127.351	205.901	287.641	207.221	154.933	4,07
Birleşik Krallık	185.921	182.614	138.856	133.457	138.472	3,64
İspanya	103.574	130.208	88.026	104.546	136.312	3,58
İsrail	88.027	109.428	129.506	83.583	94.363	2,48
Pakistan	83.496	130.541	51.211	122.499	78.187	2,05
İtalya	65.282	95.917	53.043	48.920	71.896	1,89
Hindistan	18.942	34.490	109.637	54.484	60.276	1,58
Danimarka	70.832	78.534	76.478	59.218	56.473	1,48
Lübnan	15.580	36.686	48.777	68.830	29.667	0,78
Türkiye	10.660	43.242	4.297	1.427	23.125	0,61
Rusya	6.582	10.611	7.724	17.347	22.374	0,59
Belarus	7.715	21.068	60.705	53.891	33.524	0,88
Diğer	423.188	531.263	497.909	349.305	406.543	10,68
Toplam	3.425.990	4.593.206	4.058.967	3.406.538	3.808.245	100,00

Kaynak; FAOStat

Dünya donmuş patates ithalat miktarı 2016 yılında 7 milyon ton olmuştur. İthalatın önemli kısmı Avrupa ülkeleri tarafından gerçekleştirilmektedir.

Çizelge-21 Dünya Donmuş Patates İthalatı Miktarı (ton)

Ülkeler	2012	2013	2014	2015	2016	2016%
ABD	750.739	796.831	778.404	809.842	873.122	12,39
Fransa	586.136	573.101	619.663	620.149	611.845	8,69
Birleşik Krallık	524.222	666.323	559.173	575.485	566.811	8,05
Japonya	385.554	347.251	327.036	342.094	350.220	4,97
Hollanda	366.111	331.893	334.531	353.641	349.876	4,97
Brezilya	232.297	282.106	299.219	292.810	346.050	4,91
İtalya	246.629	249.102	261.231	279.359	288.973	4,10
İspanya	269.379	255.688	220.549	238.997	278.466	3,95
Almanya	248.438	242.530	245.365	268.298	265.768	3,77
S. Arabistan	183.927	172.317	198.280	215.362	243.891	3,46
Çin	214.756	205.039	210.877	234.309	231.290	3,28
Meksika	122.813	125.215	141.105	151.453	163.064	2,31
Belçika	151.719	120.539	122.082	187.636	148.373	2,11
Diğer	1.743.505	1.845.094	2.079.313	2.153.446	2.327.082	33,04
Toplam	6.026.225	6.213.029	6.396.828	6.722.881	7.044.831	100

Kaynak; FAOStat

Donmuş patates ithalat değeri 2016 yılında 6.6 milyar dolarlık bir büyüklüğe sahiptir. ABD donmuş patates ithalatına 809 milyon dolar ödemiştir.

Çizelge-22 Dünya Donmuş Patates İthalat Değeri (Bin \$)

Ülkeler	2012	2013	2014	2015	2016	2016%
ABD	731.423	806.965	747.079	757.655	809.156	12,26
Birleşik Krallık	508.557	649.411	612.854	546.162	516.307	7,83
Fransa	478.515	552.651	616.505	487.167	516.120	7,82
Japonya	510.947	461.997	418.821	429.970	425.242	6,44
Brezilya	205.844	338.876	354.868	295.215	321.915	4,88
Almanya	265.269	310.225	330.217	273.450	289.977	4,39
İtalya	253.829	302.661	294.528	244.779	275.969	4,18
Çin	245.111	247.638	256.923	276.687	273.985	4,15
Hollanda	285.161	288.337	256.893	243.646	240.862	3,65
S. Arabistan	175.659	189.688	201.503	197.836	220.763	3,35
İspanya	210.184	223.914	171.865	149.742	205.167	3,11
Meksika	138.898	141.634	160.562	162.960	173.030	2,62
Belçika	111.311	101.986	107.377	126.552	103.732	1,57
Diğer	1.765.293	2.026.367	2.133.408	1.974.608	2.225.819	33,75
Toplam	5.886.001	6.642.350	6.663.403	6.166.429	6.598.044	100

Kaynak; FAOStat

Dünya taze patates ithalat miktarı 2016 yılında 12.6 milyar ton olmuştur. Taze patates ithalatının %40'ından fazlası Belçika, Hollanda, İspanya ve İtalya tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çizelge-23 Dünya Taze Patates İthalatı Miktarı (ton)

Ülkeler	2012	2013	2014	2015	2016	2016%
Belçika	1.685.853	1.563.382	1.588.268	1.646.464	2.001.184	15,88
Hollanda	1.659.816	1.414.961	1.417.504	1.399.372	1.475.645	11,71
İspanya	715.008	668.263	626.138	684.459	728.762	5,78
İtalya	667.020	693.630	619.662	663.578	637.511	5,06
Almanya	855.277	1.061.201	590.818	472.180	603.021	4,79
ABD	353.016	390.746	466.380	400.194	495.933	3,94
Portekiz	414.599	412.396	382.652	412.512	442.216	3,51
Fransa	405.048	469.398	387.035	384.418	438.113	3,48
Rusya	461.124	448.203	689.726	549.244	285.490	2,27
BAE	55.500	93.364	215.734	233.330	260.551	2,07
Malezya	182.011	193.004	193.971	213.313	229.855	1,82
Çekya	95.398	157.656	179.268	207.326	203.959	1,62
Kanada	316.938	418.222	192.109	153.723	199.600	1,58
Birleşik Krallık	465.206	636.302	237.363	181.643	194.171	1,54
Avusturya	112.796	135.175	142.865	174.263	171.180	1,36
Romanya	86.546	137.127	116.118	108.017	164.758	1,31
Mısır	120.250	184.477	154.978	141.049	164.039	1,30
Nepal	144.040	174.006	186.425	189.234	157.199	1,25
Sri Lanka	112.750	124.668	120.037	144.668	149.921	1,19
Polonya	126.497	103.068	196.365	146.082	149.413	1,19
Yunanistan	129.485	147.735	129.186	149.523	144.164	1,14
Diğer	2.926.363	3.406.489	3.396.963	3.301.833	3.301.719	26,21
Toplam	12.090.541	13.033.473	12.229.565	11.956.425	12.598.404	100,00

Kaynak; FAOStat

Taze patates ithalat değeri 2016 yılında 4.11 milyar dolarlık bir büyüklüğe sahiptir. Belçika, Almanya ve Hollanda 2016 yılında taze patates ithalatına 1 milyar dolar ödemiştir.

Çizelge-24 Dünya Taze Patates İthalat Değeri (Bin \$)

Ülkeler	2012	2013	2014	2015	2016	2016%
Belçika	341.334	479.271	344.099	308.329	463.363	11,26
Almanya	241.094	442.024	240.664	189.829	275.941	6,71
Hollanda	296.963	358.836	253.310	208.419	257.058	6,25
İspanya	212.796	309.286	200.381	180.479	252.518	6,14
ABD	133.744	154.566	169.265	168.182	217.689	5,29
İtalya	197.525	284.831	206.901	167.835	205.288	4,99
Fransa	115.862	172.424	111.029	91.100	127.237	3,09
Portekiz	94.069	145.064	94.086	87.637	121.622	2,96
Rusya	227.535	233.489	382.523	256.244	107.635	2,62
Mısır	89.614	144.668	120.418	97.225	102.889	2,50
Birleşik Krallık	201.675	311.982	116.501	89.472	100.990	2,46
Kanada	98.549	107.254	88.335	76.820	82.547	2,01
Malezya	73.230	80.327	77.731	77.524	77.948	1,89
BAE	18.415	38.817	88.496	82.718	76.753	1,87
Yunanistan	60.633	89.764	65.754	57.173	61.884	1,50
Çekya	24.410	59.268	46.097	36.911	50.741	1,23
Polonya	38.606	51.789	60.609	34.419	50.210	1,22
Nepal	20.399	28.354	38.466	39.550	42.777	1,04
Avusturya	27.738	38.052	33.246	31.579	36.871	0,90
Romanya	21.076	25.975	25.270	16.915	36.330	0,88
Sri Lanka	24.525	29.999	37.496	37.618	33.199	0,81
Diğer	1.285.217	1.513.418	1.565.904	1.383.881	1.332.102	32,38
Toplam	3.845.009	5.099.458	4.366.581	3.719.859	4.113.592	100,00

Kaynak; FAOStat

Patates Üretimiyle İlgili Desteklemeler

Türkiye’de Patates Destekleme Politikaları: Türkiye’de patates üretimine 2018 yılı itibariyle: Mazot Desteği (19 TL/da), Gübre Desteği (4 TL/da) ve Sertifikalı Tohumluk Kullanım Desteği (80 TL/da) verilmektedir. Ayrıca, sertifikalı tohumluk patates üreten üreticilere 0,10 TL/kg Yurtiçi Sertifikalı Tohum Üretim Desteği ödemesi yapılmaktadır. Bitki Pasaportu Sistemi ve Operatörlerin Kayıt Altına Alınması Hakkında Yönetmelik ile yemeklik patates üreticileri için aynı parselde üç yılda bir defa dikim yapma şartı getirilmiştir. Karantina nedeniyle patates, tohumluk, fide, fidan dışında diğer tüketim amaçlı alternatif ürünleri yetiştiren ya da nadasa bırakan çiftçilere aynı parsel için 3 yılda bir 110 TL alternatif Destekleme ödemesi yapılmaktadır.

DEĞERLENDİRME

Patates tarımın gelişmesi için üretiminin artırılmasına ve girdi maliyetlerin azaltılmasına yönelik çeşitli uygulamaların yapılmasına ihtiyaç vardır. Ancak patates üretimimizin gelişmesine çok büyük olumsuz etkisi bulunan patates siğili hastalığı, alınması gereken önlemler açısından özel bir yer tutmaktadır.

Patates Siğili Hastalığı

2000'li yılların başında görülmeye başlanan Patates Siğili (Kanser / *Synchytriumendobioticum*) hastalığı alınan karantina tedbirlerine rağmen birçok ilimizde yayılım göstermiştir. Bu hastalık etmeninin insana bulaşması ve zarar yapması söz konusu değildir.

Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli, Türkiye genelinde 25 ilde karantinaya tabi zararlı organizma tespiti nedeniyle 141 bin 650 dekar alanda patates ekiminin yasaklandığını belirtmiştir. 2018 yılında 1.359.373 dekar alanda patates ekimi yapıldığı göz önüne alınacak olursa, patates ekim alanının %10 kadar alanda hastalık olduğu anlaşılmaktadır. Ancak hastalığa yol açan siğil sporlarının 30-40 yıl canlılıklarını sürdürdükleri dikkate alındığında, karantina kapsamına alınmış alanın küçümsenemeyeceği açıktır.

Patates siğili hastalığına karşı kimyasal mücadele tavsiye edilmediğinden, etmenin yayılmasını önlemek için mutlaka karantina önlemleri uygulanmalıdır. Bakanlığın 25 ilde hastalığın görüldüğü alanlarda karantina tedbiri uygulaması doğru bir

yaklaşımdır. Karantina uygulanan, bu nedenle patates ekiminin yasaklandığı yerler, ilin tamamındaki alanlar olmayıp, sadece hastalığın görüldüğü alanlardır.

2017 yılında Niğde ilinde 234.590 dekar patates ekim alanı varken, 2018 yılında 202.909 dekara, üretim ise 870.406 tondan 732.188 tona düşmüştür. Bu ilimizde 2018 yılı sonu itibarıyla 8.697 dekar alanda bu hastalık tespit edilmiş olmasına rağmen, güvenlik kuşağı nedeniyle patates ekimi yapılamayan alan toplamı 35.232 dekar olarak görülmektedir. Karantinaya tabi olan alanlarda 3 yıl boyunca patates ekimi yapılmamaktadır. Başka bir ürün ekimi yapılması durumunda 3 yılda bir dekara 110 TL destek verilmektedir.

Tarlada tek bir bitkide hastalık tespit edilmesi halinde, o tarla bulaşık olarak kabul edilir. Bulaşık olduğu belirlenen tarlalarda patates üretimi ve her türlü üretim materyali (fide, fidan gibi) ve şeker pancarı, soğan vb. gibi toprak taşıyabilecek bitkiler yetiştirilmemelidir. Bulaşık tarlada kalan yeşil aksam ve yumru artıkları da yakılarak imha edilmelidir. Tarla kenarındaki *Solanum* türlerine ait yabancı otlar temizlenmelidir.

Üreticilerin bulaşık tarlada kullandıkları tarla işleme, çapalama ve hasat sırasında kullandıkları her türlü araç ve gereç ile hayvanların ayaklarına ve hasat ettikleri ürünün üzerine yapışan topraklar, temiz alanlara bulaşma olmaması için tarla dışına çıkartılmamalı, hastalık etmenlerinin taşınmasını önleyici tedbirler alınmalıdır. Bulaşık tarlalarda kullanılan her türlü alet ve ekipman %5'lik çamaşır suyu ile dezenfekte edilmelidir.

Bulaşık tarlaların etrafındaki alanların koruma altına alınması ve bu alanlarda patates üretimi yapılacaksa, dayanıklı olduğu resmi olarak test edilmiş olan çeşitler yetiştirilmelidir. Bulaşık yumrularla beslenen hayvanlarda, patojen hayvan bağırsaklarında da canlılığını sürdürebildiği

ve hayvan dışkısı ile de yayılabileceğinden, hastalıklı yumrular çiğ olarak hayvan yemi olarak kullanılmamalıdır. Hastalık gübre ile de taşınabildiğinden, çiftlik gübresi güvenilir yerden temin edilmelidir.

Patates siğili hastalığından korunmada sertifikalı tohum kullanımının önemi büyüktür. Sertifikalı tohum, maliyetinin yüksek olması sebebiyle çiftçilerimiz tarafından tercih edilmemekte, yerli ve hastalıkla bulaşık olma ihtimali olan tohumlar kullanılmaktadır. Sertifikasız tohum kullanımı devam ettiği takdirde, tüm Türkiye`de patates yetiştirilen alanlar hastalıkla bulaşık hale gelecek, ülkemizin ihtiyacı olan patatesi dışardan ithal etmek zorunda kalacağız. Bu nedenle öncelikle, sertifikalı tohum kullanan çiftçilerimiz mutlaka desteklenmelidir.

Üretimin Geliştirilmesi ile ilgili Alınacak Önlemler

Patates üretiminde kullanılan çeşitlerin büyük kısmının ıslah edildiği Hollanda ve Almanya gibi ülkelerin özelliklerine göre geliştirildiğinden, çok farklı ekolojik özelliklere sahip ülkemizdeki tarım bölgelerinde yapılan üretimde istenilen verimlik sağlanamamaktadır. Yetiştirme amacı ve geniş yayılma alanlarının özellikleri dikkate alan çeşitler geliştirilmesi gerekmektedir.

Patates üretiminin sulamaya dayalı olarak yapılması nedeniyle su tüketimi ve sulama maliyeti fazladır. Kullanılan tohumluk miktarının fazla olması, gübre ve zirai ilaç kullanımının yüksekliği, hasat için fazla işgücüne duyulan gereksinim, üretim maliyetini artırmaktadır. Bunlara ilave olarak nakliye ve depolama maliyeti de yüksektir. Bu özellikleri nedeniyle patates, birim alana üretim maliyeti yüksek olan bir bitkidir.

Patates tarımında başta virüsler olmak üzere, hastalık etmenlerinin bulaşmasının önlenmesi için kaliteli tohumluk kullanımına önem verilmesi, üretiminin sorunsuz sürdürülebilmesi açısından sağlıklı işleyen bir tohumluk üretim sisteminin kurulması gerekmektedir.

Uzun yıllar aynı alana patates ekimi yapılması, büyük çoğunluğu tohumla taşınan hastalık etmenleri nedeniyle hastalıkların ortaya çıkmasına yol açılmaktadır. Patates hastalıklarının pek çoğunun ilaçla mücadelesi mümkün olmadığından ekim nöbeti (münavebe) uygulaması yapılmalıdır. Münavebenin üreticilere benimsettirilebilmesi için başka ürün ekildiğinde ortaya çıkan gelir kaybını telafi edici desteklemeler uygulanmalıdır.

Patates üretiminde bilinçsiz bir şekilde aşırı gübre kullanılmaktadır. Bu durum maliyetlerin artmasına, toprak ve yeraltı sularında kirliliğe yol açan olumsuzluklara neden olmaktadır. Toprak ve iklim özelliklerine ve çeşit özelliğine bağlı olarak, toprak ve yaprak analizi esasına dayalı taban ve üst gübre kullanımı gerçekleştirilmelidir.

Patates üretimindeki sulama ihtiyacının ortaya çıkardığı enerji giderleri, üretim maliyetlerinin yükselmesine yol açmaktadır.

Bütün yıl boyu satışa sunulan patatesin uygun koşullarda depolanması gerekmektedir. Yıllık patates üretiminin yaklaşık %20'sinin uygun olmayan koşullarda depolama nedeniyle zarar gördüğü tahmin edilmektedir. Kapadokya bölgesindeki doğal mağaralar depolama amacıyla kullanılmakla birlikte, kapasiteleri yeterli değildir. Diğer bölgelerde üretilen patateslerin saklanma koşulları daha kötü durumdadır. Ürün kayıplarını en aza indirmek, ürün kalitesini korumak için modern depolara ihtiyaç bulunmaktadır.

Pazarlama patates üretiminde önemli bir sorundur. Patates fiyatları düşük gittiğinde üretici ertesi yıl başka ürüne yönelmekte, bu durumda üretim azalarak fiyatlar düşmektedir. Son 18 yılın ürün fiyatları ile Yurt İçi Üretici Fiyatları Enflasyonuna göre yapılan hesaplamada, bu durum görülmektedir.

Çizelge-25 Patates Fiyatları ve Yİ-ÜFE Fiyatlarına Göre Hesaplanan Fiyatlar

Yıl	Fiyat	Yİ-ÜFE*		Yıl	Fiyat	Yİ-ÜFE*	
2000	0,12	-		2009	0,55	0,54	+
2001	0,20	0,22	-	2010	0,62	0,59	+
2002	0,27	0,29	-	2011	0,70	0,67	+
2003	0,33	0,33	0	2012	0,47	0,68	-
2004	0,37	0,38	-	2013	0,56	0,73	-
2005	0,39	0,40	-	2014	1,16	0,78	+
2006	0,45	0,44	+	2015	1,13	0,82	+
2007	0,49	0,47	+	2016	0,64	0,90	-
2008	0,50	0,51	-	2017	0,71	1,04	-

* TÜİK Parasal Değerleri Güncelleme Aracında hesaplanmıştır.

Kaynak; TÜİK

Üretimdeki plansızlık ve tarım piyasalarındaki belirsizlik olduğu sürece bu sorun tekrarlayarak devam edecektir. Bakanlığın tarım destekleri ile üretimi planlaması, piyasayı düzenleyici önlemler olarak aşırı fiyat artışını veya düşüşünü önlemesi gerekir. Bunun yapılması yerine fiyat artınca ithalata başvurulması, fiyat düştüğünde çiftçinin sorunu ile baş başa bırakılması üretiminin sürdürülebilirliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Patates üretiminde yaşanan sorunları azaltacak bir başka çözüm yolu da, ürünlerin katma değerini artıracak işleme ve değerlendirmeye yönelik tesislerin kurulmasının teşvik edilmesi olmalıdır. Belçika ve Hollanda'nın üretim ve dış ticaret verileri bu konunun önemini açıkça göstermektedir. Her iki ülke donmuş patates ihracatından 1.5 milyar doların üzerinde gelir elde etmektedir.

Çizelge-26 Belçika ve Hollanda'nın Patates Ticareti

	Belçika	Hollanda
Üretim	3.402.787	6.534.338
Taze İhracat (ton)	974.157	1.626.368
Taze İthalat (ton)	2.001.184	1.475.645
Taze İhracat (\$)	210.148	676.869
Taze İthalat (\$)	463.363	257.058
Donmuş İhracat (ton)	2.090.858	1.794.381
Donmuş İthalat (ton)	148.373	349.876
Donmuş İhracat (\$)	1.572.038	1.603.740
Donmuş İthalat (\$)	103.732	240.862